Comunitat Autònoma / Departament / Estat	CATALUNYA
Municipi	BARCELONA
Edifici	Santa Església Catedral Basílica Metropolitana de la Santa Creu i Santa Eulàlia
Direcció	
Coordenades	41.383889 2.176389
Protecció	Bé: Catedral de la Santa Creu i Santa Eulàlia - "Església Catedral de la Santa Creu" Comunitat Autònoma: C. A. Catalunya Província: Barcelona Municipi: Barcelona Categoria: Monument Codi: (R. I.) - 51 - 0000338 - 00000 Registre: (R. I.) REGISTRE BIC IMMOBLES: Codi definitiu Data de Declaració: 02-11-1929 Data Butlletí Declaració: 03-11-1929 Font: Ministerio de Cultura (2006) BCIN 22-MH

Església aixecada el 1298 en estil gòtic català —naus laterals altes (església de saló), teulada de terrat—, coberta a principis del segle XV (1422) i acabada a finals del segle XIX amb un cimbori sobre trompes (finalitzat el 1913) amb agulla calada de 73 metres (mesura externa que inclou la figura de Santa Elena, de 4'84 metres d'alçada obra d'Eduard B. Alentorn) i façana neogòtica (1887-1890) obra de l'arquitecte Josep Oriol Mestres d'acord amb un projecte del mestre d'obres francès Carles Galtés del 1408. Els seus murs són de carreus de pedra grisenca més aviat petits, ben escairats i disposats en filades regulars.
Consta de tres naus de sis trams, un d'ells és el transsepte i un altre forma part de l'absis; estan cobertes amb voltes ogivals simples igual que el transsepte que no sobresurt ja que té la llargada igual a l'amplada de l'edifici incloses les capelles laterals; estan capçades per un absis poligonal de nou costats que inclou la girola darrera l'altar major; el cimbori està situat als peus del temple, damunt el seu segon tram. Té un claustre del segle XV.
El frontis neogòtic té una portalada amb dos portals separats per un mainell; al seu damunt un gablet la corona; està decorada amb estàtues dels apòstols i altres sants barcelonins esculpits per Agapit Vallmitjana. També té altres dos portals laterals, el de Sant Iu i el de Santa Eulàlia oberts als dos extrems del transsepte, sota els campanars; el portal de Santa Eulàlia que dóna al claustre és romànic així com el de Santa Llúcia pel qual s'entra a la capella adjacent del mateix nom ja existent en aquell lloc i avui comunicada directament amb el claustre; el portal romànic en marbre blanc del claustre ha estat aprofitat de l'antiga portada principal de la catedral anterior. Les capelles laterals, dos per tram, situades entre contraforts, tenen una galeria a sobre; un trifori circula per sobre la nau central. L'absis i part de la porta de Sant Iu, externament, encara mostren restes romàniques: finestrals i alguns relleus que flanquegen el portal, i una entrada en la part alta, antic portal que permetia, per un pont, passar del palau dels comtes a l'interior de la basílica.
Dimensions: 88'36 x 10'27 x 26'46 metres respectivament de llargada, amplada i alçada; cal tenir en compte que la llargada l'he calculada des del llindar de la porta principal fins al fons de la capella central de l'absis; l'amplada total de les tres naus fa 26 metres i, si comptem la fondària de les capelles laterals, l'amplada total del recinte en fa 39; el cimbori arriba a una alçada de 41'47 metres per l'interior i per fora l'agulla arriba a prop dels 70; el transsepte en fa 39'00 x 8'26 x 10'77.
Guarda dos antics capitells de l'època visigòtica on descansa la mesa de l'altar major. El cor està situat al centre de la nau central; a la seva part alta exterior són visibles unes mènsules figuratives de Jordi de Déu (dit també Jordi Joan) i d'ell mateix és l'escala de pedra tallada per ascendir a la trona ricament decorada i amb dues figures de l'Anunciació: Maria i Gabriel. Uns grups escultòrics a les capelles funeràries del claustre són de Josep Llimona. Sota l'altar major hi la cripta amb el sepulcre de Santa Eulàlia.
Guarda també moltes altres obres d'art entre les que destaquen: part del cadirat superior del cor i trona tot de fusta amb treballs de Pere Sanglada (1403); dossers pinaculars sobre els seients del cor de Miquel Lochner i Joan Fridriech, de Kassel (1497); cadirat inferior —48 cadires més—de Macià Bonafè (1456); mampares o capçaleres de l'entrada del cor de Bartolomé Bermejo i de Diego de Siloé en talles de roure (1518); escuts heràldics de la noblesa europea del temps de Carles I d'Espanya pintats en la reunió de l'orde del Toisó d'Or el 1519 en el cor per Joan de Borgonya.
Claus de volta, mènsules i medallons dels escultors Claperós pare (Antoni) i fills (Joan i Antoni) al llarg i ample de l'edificació.
Relleu del timpà de la porta de la Pietat, avui guardat a la galeria alta, en fusta de roure, de l'escultor alemany Miquel Lochner (1490).
Tanca de marbre del rerecor dedicat a Santa Eulàlia amb relleus renaixentistes de l'escultor Bartolomé Ordóñez (...-1520); del mateix escultor, part del cadirat del Cor; van col·laborar en el rerecor els escultors italians Bellalana i Cogono i l'aragonès Pedro Villar.
Sepulcre d'alabastre de santa Eulàlia a la cripta sota l'Altar Major; hi ha qui l'atribueix a l'escultor italià de l'escola gòtica pisana Lupo de Francesco (1327).
Sepulcres dels comtes Ramon Berenguer I el Vell i la seva esposa Almodis, fundadors de la

El conjunt existent de campanes és de gran interès. No obstant, les diferents publicacions de les campanes no coincideixen amb allò que hem documentat, i tampoc ofereixen la mateixa informació, copiada els uns dels altres:

Numeració proposada	Documentació	Numeració catedral	Nom	CALVETE (1991)	CARTELL (1975)	BOS i BOLÓS (1997)
1	**L'Oleguera antiga ANTONI FENODI 1529 - 107 K**					1529
2	**GUIXÀ (1975) 125 K**	11	L'Oleguera	1975 - Mib4 - 129 K	1975 - Mib4 - 129 K	1975 - 129 - Mib - GUIXÀ
3	**GUIXÀ (1975) 152 K**	10	La Severa	1975 - Re4 - 152 K	1975 - Re4 - 152 K	1975 - 152 - Re - GUIXÀ
4	**Ave Maria JOAN ANDREU (1709) 216 K**	9	L'Angèlica	1975 - Do4 - 250 K	1975 - Do4 - 250 K	1975 - 250 - Do - GUIXÀ
5	**L'Esquella Xica (1545) 235 K**					1542
6	**L'Esquella de Prima (1321) 331 K**					1321
7	**GUIXÀ (1975) 343 K**	8	La Paciana	1975 - Sib3 - 350 K	1975 - Sib3 - 350 K	1975 - 350 - Sib - GUIXÀ
8	**GUIXÀ (1975) 422 K**	7	La Narcisa	1975 - La3 - 458 K	1975 - La3 - 438 K	1975 - 438 - La - GUIXÀ
9	**Gregòria Josepa Joana BARBERÍ (1943) 481 K**	6	La Gregòria	1958 - Sol3 - 700 K	1958 - Sol3 - 700 K	1958 - Sol - 700
10	**Maria de la Mercè, Maria dels set Dolors Narcisa - BARBERÍ 1958 - 858 K**	5	La Dolors	1953 - Fa3 - 850 K	1953 - Fa3 - 850 K	1953 - Fa - 850
11	**Amadea Antònia Joana BARBERÍ (1949) 951 K**	4	L'Antònia	1958 - Mib3 - 950 K	1958 - Mib3 - 950 K	1958 - Mib3 - 950 K
12	**Mercè Josep Joana BARBERÍ**	2	La Mercè	1949 - Do3 - 1.300 K	1949 - Do3 - 1.300 K	1949 Do 1.300 K

Fotos	255
Tocs actuals de campanes	El treball de BOS i BOLÓS (1997) ens dóna la informació més àmplia (tot que força incompleta) sobre els tocs actuals. Així indica, l'ús actual d'alguna de les campanes (tot i que sense indicar una relació global de tocs i de les campanes utilitzades en cadascú d'ells). Hi hauria celebracions per a diari, festes senzilles, canonicals i pontificals. Per a les festes de diari, es tocaria la Mercè i la Gregòria. Per a les festes senzilles, es tocaria la Mercè i la Gregòria i en el segon toc la Dolors. Per a les festes canonicals o solemnes, es tocaria la Mercè, la Dolors, la Gregòria. Al final de les misses solemnes es tocaria la Paciana. Per a les festes pontificals, es tocaria la Tomasa, la Mercè, la Dolors, la Gregòria. També es toca l'Angèlica durant deu minuts. Al final de les misses pontificals es toca la Dolors i la Paciana durant deu minuts. Les campanes del trifori "es fan repicar, fent clars" per assenyalar el començament dels oficis. (Repicar seria tocar amb el batall, mentre que fer clars seria ventar les dues campanes alhora: semblen expressions contradictòries). No indica altres tocs quotidians, que hem pogut documentar, com l'Àngelus, al mig dia, tocat amb la Tomasa ventada, durant uns cinc minuts, sense tocar-la a batallades, com en els temps antics. També a les dues un altra campana és ventada, durant uns cinc minuts, probablement per l'Oració del Rei. No tenim altres referències ni relacions dels tocs actuals de la Catedral.
Conservació, manteniment	En 2007 les campanes estan ubicades en l'estructura elàstica i metàl·lica interior. Algun dels motors alemanys originals ha sigut renovat i substituït per motors MOVOTRON de CLOCK-O-MATIC, així com algun electromall. Des de 1992 hi ha la novetat de la campana major afegida en 1998 i ubicada, com les altres, en la part inferior central de l'estructura. Curiosament, la potent estructura metàl·lica que reposa sobre dues enormes bigues de ferro encastades en el mur de la sala, no es belluga quan es venten les campanes majors, afortunadament ubicades en la part inferior, però es mou exageradament, probablement per entrar en ressonància, quan venten les campanes més petites i sobre tot la campana central més elevada, de dimensions intermèdies.

Propostes	Les actuacions proposades passen, directament per una concepció global del terme "restaurar". Si restaurar vol dir recuperar els valors originals d'un element patrimonial, no és acceptable mantenir les instal·lacions actuals, amb una estructura metàl·lica interior que deforma la sonoritat de les campanes, no reprodueix la sonoritat original i impedeix els tocs manuals. Fins i tot, per la seva ubicació central gairebé impedeix la presència de públic en la sala. Cal recordar que, per molt perfectes que siguin els mecanismes (i probablement els motors actuals són aquells que permeten les màximes possibilitats) no hi res per expressar sentiments i sensacions com la sensibilitat de les persones. Nosaltres proposem una actuació amb un triple objectiu: recuperar els valors tradicionals catalans, expressats de manera primordial a través d'aquesta Seu; integrar les campanes existents en un sol conjunt, que mostraria el pas de la història i l'evolució dels gustos acústics de Barcelona; protegir el conjunt de la brutícia generada per les aus. Per recuperar la sonoritat original, i la forma tradicional de tocar cal ventar les campanes, contrapesades amb jous de fusta i ubicades a les finestres, de manera que es podrien "dur a seure", és a dir deixar invertides cap amunt, utilitzant els nombrosos topalls o "grues" encara existents en els murs de la sala. Aquesta proposta inclou també la nova "Montserrat" i no és gens desgavellada: la campana major de la Catedral de Mallorca, N'Aloi, és duta a seure, té un diàmetre de 200 cm (per tant bastant més dels 175 cm de la Montserrat) i és moguda, exclusivament, de manera manual. La ubicació de les altres campanes, incloent les tres gòtiques i la "Vedada" ara exposada en el museu, sembla possible, degut a les generoses dimensions tant de la sala com dels murs i dels diversos suports existents, ja en el seu moment utilitzats per a les esquelles. Però aquesta ubicació s'hauria d'harmonitzar no sols amb les dues campanes majors, que haurien de ser ventades amb jou de fusta com la resta (per mantenir una relació rítmica pausada semblant i no trencar el conjunt) sinó també amb un tercer element, com és la protecció contra les aus. Caldria per tant disposar unes xarxes, exteriors, a ser possible d'acer inoxidable, molt lleugeres, per impedir l'entrada d'ocells, però transparents tant a l'efecte visual com i sobre tot als efectes acústics. Les campanes no sols recuperarien la seva sonoritat i el ritme perduts; els mecanismes actuals, que reprodueixen els tocs tradicionals, també permetrien recuperar els possibles tocs manuals, ja que no impedeixen la seva interpretació. A més, amb les campanes ubicades a les finestres, la sala, que tornaria a ser l'instrument musical, la caixa de ressonància que ha sigut durant segles, podria tornar a ser, a més a més, un instrument musical visitable, de manera que fos possible, igual com ho és en altres catedrals, gaudir del so de les campanes, envoltat per elles.
Autors de la documentació	LLOP i BAYO, Francesc / II JORNADES VIVOS VOCO
Data	22-10-2023

Campanes desaparegudes

Localització	Campana	Fonedor	Any fosa	Diàmetre (en cm)	Pes
	Honorata (primera - desapareguda)		1393		

	Honorata (segona - desapareguda)	TORRENS, PAU (BARCELONA)	1760		
	Honorata (tercera - desapareguda)	BARNOLA, JOSEP	1762		
	Eulàlia (primera - refosa)	CALBETÓ, FRANCESC	1852		
	Eulàlia (segona - desapareguda)	PALLÉS, YSIDRO E HIJO (BARCELONA)	1864		
	La Tomasa (refosa)	FENODI, ANTONI	1539		

Campanes actuals

Localització	Campana	Fonedor	Any fosa	Diàmetre (en cm)	Pes
Cambra campanar del claustre	L'Oleguera antiga [I]	FENODI, ANTONI	1529	57	107
Cambra campanar del claustre	L'Esquella Xica (V)	BOER, JOAN	1545	74	235
Cambra campanar del claustre	L'Esquella de Prima [VI]		1321	83	331
Campanar del rellotge	Honorata; campana dels quarts (A)	CALBETÓ, FRANCESC	1865	109	750
Campanar del rellotge	Eulàlia, Alfonsa i Maria de les Mercès; campana de les hores (B)	CALBETÓ, FRANCESC	1865	232	7230
Cel·la de campanes del claustre	Severa "Seny del Lladre" (1) (III)	CASALS GUIXÀ, JAUME	1975	62	138
Cel·la de campanes del claustre	Oleguera (2) [II]	CASALS GUIXÀ, JAUME	1975	67	174

Cel·la de campanes del claustre	Ave Maria; "l'Angèlica" (3) [IV]	ANDREU, JOAN	1709	72	216
Cel·la de campanes del claustre	Paciana (4) [VII]	CASALS GUIXÀ, JAUME	1975	84	343
Cel·la de campanes del claustre	Narcisa (5) [VIII]	CASALS GUIXÀ, JAUME	1975	90	422
Cel·la de campanes del claustre	Gregòria, Josepa i Joana; "la Gregòria" "antiga Nona" (6) [IX]	BARBERÍ, HIJOS DE ESTEBAN	1943	94	481
Cel·la de campanes del claustre	Maria de la Mercè, Maria dels set Dolors i Narcisa; "la Dolors" (7) [X]	BARBERÍ	1958	114	858
Cel·la de campanes del claustre	Amadea, Antònia i Joana; "l'Antònia" (8) [XI]	BARBERÍ	1949	118	951
Cel·la de campanes del claustre	Maria de la Mercè, Josepa i Joana; "la Mercè" (9) [XII]	BARBERÍ, HIJOS DE ESTEBAN	1946	137	1489
Cel·la de campanes del claustre	Déu Omnipotent, Santa Maria i Sant Tomàs de Canterbury; "la Tomasa o Seny Tomàs" (10) [XIII]	BARNOLA, JOSEP	1758	157	2241
Cel·la de campanes del claustre	La Montserrat (11) [XIV]	CASALS GUIXÀ, JAUME	1998	175	3103
Espadanya de Santa Llúcia	Campana petita (01)	PALLÉS, BONAVENTURA E ISIDRO	1851	30	16
Espadanya de Santa Llúcia	Campana gran (02)	PALLÉS, BONAVENTURA E ISIDRO	1842	40	37
Museu de la Catedral	La Vedada (0)		1709	38	32

Trifori alt	Esquella xica (001)		1583	32	19
Trifori alt	Esquella gran (002)		0	33	21

Rellotges

Rellotge mecànic (1)	**Existent En marxa** **Elèctric**
Autor	BILLETER, ALBERT (BARCELONA)
Empresa de manteniment	BILLETER, ALBERT (BARCELONA)
Data de construcció	1865
Descripció	El rellotge mecànic es troba en funcionament. Es tracta d'un conjunt, de gran precisió, construït per BILLETER, i que originalment estava regulat per impulsos elèctrics, cosa absolutament innovadora en el seu moment. Entorn a la porta d'entrada al campanar hi ha diverses inscripcions: "EN · LO · ANY · DELA · NATIVITAT · DE / NOSTRE · SENYOR · DEV · IHIESVCRIST / M · D · LXX · VII · FOV · FETA · LA · PRESENT / OBRA · YSE · POSA · LO · RELOTH · YSE · FEV / DENOV · LA CAMPANA DELS QVARTS" Aquest text és molt important ja que habitualment les campanes dels quarts no apareixen fins al primer terç del XVIII, degut a la tardana regulació dels rellotges amb pèndol, i en conseqüència a la major exactitud dels mecanismes. L'existència d'una campana dels quarts pressuposa un rellotge suficientment exacte per distingir el pas del temps amb regularitat. "ESSENT · CONSELLERS · LOS · MAGNIFICHS · MOCEN / MICHEL · OLIVER · DONSEL · I · MESTRE · SIMON · VAN / DESPLA · DOCTOR · EN · MEEDICINA · I · MISSER · MAGI / PALACR · DOCTOR · EN · DRETS · III · MOCEN · IAVME · / SALA · MERCADER · IIII · IOAN · DVORI · MATALAFER /V · FONC · FETA · LA · INT · OBRA · EN · LO · AY · IS77" "VMELLORE / NS / IOAN COVRI / ACH FINA A 6 DE A / BRIL DE I767 / ACOMENSA A D / AR CORDA EN / ESTE RELOT / GE"

Información completa: Santa Església Catedral Basílica Metropolitana de la Santa Creu i Santa Eulàlia - BARCELONA (CATALUNYA)

PDF (10-11-2026)